

Aan
de gemeenteraad

Datum 13 mei 2025
Zaaknummer 2025-0047336
Betreft Jaarverslag leerplicht en voortijdig schoolverlaten, schooljaar 2023-2024

Vergadering van
Portefeuillehouder: Chris van Benschop
Begrotingsprogramma Lerend en Ondernemend Dordrecht
Kernteam/Opgave: Samenleving - Jeugd en Onderwijs
Auteur: Saniye Demir
E-mail: s.demir@dordrecht.nl
Verantwoordelijke: Saniye Demir
Openbaar: Ja

Raadsinformatiebrief

Hoe zijn de bevoegdheden rond dit onderwerp verdeeld?

In de Leerplichtwet is bepaald dat het college van B&W de gemeenteraad jaarlijks inlicht over het gevoerde beleid en de resultaten van de handhaving van de leerplicht en de kwalificatieplicht. Dit vindt plaats door het aanbieden van het Jaarverslag Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten van schooljaar 2023-2024.

Wat is de aanleiding om deze informatie kenbaar te maken?

De taken die uit de Leerplichtwet voortvloeien, worden uitgevoerd door het team Leerplicht en Voortijdig Schoolverlaten, onderdeel van de Dienst Gezondheid & Jeugd Zuid-Holland Zuid (DG&J). Het Dagelijks Bestuur (DB) van deze Gemeenschappelijke Regeling (GR) stelt jaarlijks een verslag vast met de regionale cijfers van schoolverzuim en –uitval en het aantal afgegeven vrijstellingen.

Wat is de te delen informatie?

Het jaarverslag geeft inzicht in het schoolverzuim, de vrijstellingen en de handhaving, maar staat ook stil bij de ontwikkeling van het aantal voortijdig schoolverlaters en de activiteiten van het Doorstroompunt.

Leerplicht

Relatief verzuim

Van relatief verzuim is sprake als een leer- of kwalificatieplichtige leerling die is ingeschreven op school zonder geldige reden niet op school aanwezig is. Het kan hier gaan om ongeoorloofd verzuim (16 uur in vier weken, wettelijke meldingsplicht), ongeoorloofd overig verzuim (minder dan 16 uur in vier weken, waaronder te laat komen, kort verzuim en recidive) en luxe verzuim (verzuim aansluitend aan vakanties).

In Dordrecht waren de cijfers van 2023/2024 ten opzichte van een jaar eerder als volgt:

- ongeoorloofd verzuim, wettelijke meldingsplicht (16 uur in vier weken): lichte daling van 327 naar 323;
- ongeoorloofd overig verzuim: stijging van 488 naar 545;
- langdurig relatief verzuim: lichte daling van 7 naar 5;
- luxe verzuim: lichte stijging van 73 naar 81.

Als belangrijkste redenen voor dit verzuim wordt het volgende genoemd: mentale problematiek, complexe thuissituaties, wachtlijsten in de zorg en speciaal onderwijs en verkeerde studiekeuzes. We voeren met LVS het gesprek over het registratiesysteem. We willen beter in beeld krijgen bij hoeveel van de verzuimzaken ook daadwerkelijk sprake is van achterliggend problematiek.

Absoluut verzuim

Absoluut verzuim betekent dat jongeren niet zijn ingeschreven op een school. Het kan gaan om jongeren die in de regio zijn komen wonen (waaronder nieuwkomers, vluchtelingen etc.), maar bijvoorbeeld ook om verhuisgevallen binnen de regio. Ook absoluut verzuim laat een toename zien in de regio: van 510 meldingen naar 550 meldingen ten opzichte van het jaar ervoor. In Dordrecht is dit aantal juist gedaald van 204 naar 189 meldingen.

Als belangrijkste redenen voor dit verzuim wordt het volgende genoemd: nieuwkomers en verhuisgevallen in relatie tot passend onderwijs.

Vrijstellingen en vervangende leerplicht

De leerplichtwet kent enkele gronden voor vrijstelling van de verplichting tot schoolinschrijving. In deze raadsinformatiebrief wordt ingegaan op de vrijstellingen die het meest zijn gestegen. De overige afgegeven vrijstellingen zijn te vinden in bijgevoegde jaarverslag.

Artikel 5 onder a: wanneer een leerling vanwege lichamelijke of psychische oorzaken niet geschikt is om op een school te worden toegelaten. Dit kunnen leerlingen zijn 1) die vanwege meervoudige beperkingen nooit deel kunnen nemen aan het onderwijs 2) jeugdigen die op jonge leeftijd nog niet 'schoolrijp' zijn en starten met een vorm van 'jeugdhulp' en later doorstromen naar het onderwijs en 3) leerlingen die op een latere leeftijd uitvallen vanwege lichamelijke of psychische problematiek. We voeren met LVS het gesprek over de beleidskaders van deze vrijstellingen. De drempel voor volledige vrijstelling van het onderwijs (soms met thuiszitten als gevolg), moet hoger.

Regionaal is het aantal toegekende vrijstellingen gestegen van 190 naar 252 ten opzichte van het jaar ervoor. In Dordrecht zijn er afgelopen schooljaar 88 vrijstellingen afgegeven, een jaar eerder waren dit 61 vrijstellingen.

Artikel 5 onder b: wanneer ouders en leerling bezwaar hebben tegen de richting van het onderwijs. Regionaal is het aantal toegekende vrijstellingen gestegen van 78 naar 105. In Dordrecht zijn er 13 vrijstellingen toegekend in het afgelopen schooljaar. Een jaar eerder waren dit 7 vrijstellingen.

Recent heeft het Openbaar Ministerie besloten om geen zaken meer te vervolgen, waarbij geen vrijstelling op basis van artikel 5 onder b is afgegeven (zie [link](#)). Als gevolg op dit besluit hebben een aantal Tweede Kamerleden hier vragen over gesteld aan de staatssecretaris (zie [link](#)). Wij blijven de landelijke ontwikkelingen volgen en monitoren met LVS het effect hiervan in onze regio.

Artikel 3b: leerlingen die in het laatste jaar van het vo de overstap maken naar een mbo-instelling (zonder een vo-diploma). Als belangrijkste oorzaken benoemt een ervaren consulent: gedragsproblemen, leerlingen met veelvuldig verzuim die behoefte hebben aan extra ondersteuning, jongeren die meer behoefte hebben aan 'praktijk' en minder 'theorie'. Regionaal is het aantal toekenningen gestegen van 36 naar 54. In Dordrecht is dit aantal gestegen van 13 naar 16. Deze leerlingen worden dus niet vrijgesteld van het onderwijs. Dit heet vervangende leerplicht.

Thuiszitters

Het aantal thuiszitters laat regionaal opnieuw een daling zien van 12 aan het einde van het schooljaar 2022/2023 naar 3 einde van het schooljaar 2023/2024. Het aantal thuiszitters fluctueert gedurende een schooljaar (zie cijferbijlage). Dit zijn leerlingen die we volgens de landelijke definitie Leerplicht in beeld hebben (verantwoordelijkheid gemeente). Er zijn ook leerlingen die niet onder deze definitie vallen. Dit zijn bijvoorbeeld leerlingen die thuiszitten vanwege ziekte en daarom geen (volledig) onderwijs volgen, dit valt onder geoorloofd verzuim. Het Samenwerkingsverband Passend Onderwijs Dordrecht heeft de verantwoordelijkheid om deze cijfers in beeld te brengen.

Over de voortgang in het project thuiszitters is uw raad op 26 november jl. geïnformeerd via een uitgebreide raadsinformatiebrief. Inmiddels zijn er binnen deze nieuwe thuiszittersaanpak door het samenwerkingsverband concrete maatregelen ingezet: 1) er zijn afspraken gemaakt met de scholen over de eenduidige registratie, waardoor mogelijke thuiszitters eerder in beeld komen. 2) De regietafel thuiszitters is ingericht binnen het bestaande expertiseteam zorg en onderwijs. 3) Het vraagstuk met betrekking tot passende voorzieningen voor (mogelijke) thuiszitters vraagt nader overleg tussen het samenwerkingsverband en de aangesloten scholen. Momenteel worden verschillende oplossingsrichtingen verder uitgewerkt.

Regionale bestuursopdracht Leerplicht

LVS heeft drie jaar lang incidentele middelen ontvangen c.q. ingezet om extra leerplichtambtenaren in te huren vanwege de toegenomen verzuimmeldingen en aanvragen van vrijstellingen. Deze incidentele middelen worden ingezet t/m einde kalenderjaar 2025. De huidige basisformatie van LVS is 12,9 fte en de incidentele middelen 4,6 fte, waarmee de totale inzet uitkomt op 17,5 fte. Deze formatie wordt regionaal ingezet op ZHZ-niveau (tien gemeenten).

Het algemeen bestuur (AB) van de Dienst Gezondheid & Jeugd heeft naast de toekenning van deze incidentele middelen een opdracht geformuleerd om te onderzoeken welke basisformatie passend is in relatie tot de werkzaamheden van Leerplicht. Deze opdracht is opgeleverd en ter besluitvorming voorgelegd aan het AB van de DG&J (op 10 april 2025). Het AB heeft een voorgenomen besluit genomen om de formatie van LVS structureel uit te breiden van 12,9 naar 15,5 fte, maar dit betekent ook dat LVS 2 fte van de incidentele middelen moet inleveren. De financiële gevolgen kunt u lezen onderin deze raadsinformatiebrief.

In de bestuursopdracht is de verkenning gedaan naar de dienstverlening van Leerplicht vanaf 2026 in relatie tot de toegenomen werkdruk en de financiële situatie van gemeenten. Ondanks de inzet van extra leerplichtconsulenten is er geen sprake van een daling in het aantal meldingen, deze laten voorsnog een stijging zien. Om het aantal meldingen terug te dringen is er een andere aanpak nodig. In de bestuursopdracht is een aantal scenario's uitgewerkt, waarin de verkenning is gedaan naar de 'wettelijke taken' en de manier waarop deze wettelijke taken worden uitgevoerd. Met scenario 15,5 fte is gekozen voor de smalle variant van het uitvoeren van de leerplichttaken:

- We maken een onderscheid tussen de wettelijke taak van de gemeente (verzuim vanaf 16 uur in vier weken) en het verzuim onder deze wettelijke norm.
- Preventieve inzet is wenselijk om verergering van problemen te voorkomen. Dit hoeft niet altijd een fysiek gesprek te zijn tussen een leerplichtambtenaar en de leerling. We voeren met onze ketenpartners het gesprek over de preventieve inzet op schoolverzuim (met name het onderwijs en Dordrecht Sociaal).
- De inzet van leerplicht hoeft niet altijd in de vorm van een fysiek gesprek. Leerplicht zal op basis van de 'ernst' van de melding bekijken of deze ook afgehandeld kan worden met een waarschuwingsbrief, een telefonisch gesprek of een onlinegesprek.
- Leerplicht wordt bij vele overleggen, zowel bij gemeenten/partners als bij de multidisciplinaire overleggen op scholen, gevraagd om aan te schuiven in tien gemeenten. Leerplicht zal vanaf 2026 alleen aanschuiven bij deze overleggen, als het ook daadwerkelijk de leerplichttaken raken.
- We maken samen met onze ketenpartners nieuwe afspraken over de preventieve inzet bij schoolverzuim. Dit vraagt om een actualisatie van het verzuimprotocol.
- We evalueren de extra inzet van leerplicht in Dordt West (i.c. het project Preventie met Gezag) en willen deze aanpak zoveel mogelijk laten aansluiten op de nieuwe 'reguliere' werkwijze vanaf 2026.

Proces

De uitwerking van de uitkomst van de regionale bestuursopdracht wordt op het niveau van samenwerkingsverbanden verder vormgegeven. Het samenwerkingsverband Passend Onderwijs PO & VO omvat alleen de gemeente Dordrecht. Daarom is er besloten om de uitwerking van deze nieuwe aanpak op Leerplicht onder te brengen in de stuurgroep preventie en zorg (onderwijsvisie). Samen met de ketenpartners zullen we in een werkgroep het nieuwe verzuimprotocol verder uitwerken. Deze moet ingaan per 1 januari 2026.

Voortijdig Schoolverlaten (VSV)

Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren die het onderwijs verlaten zonder een startkwalificatie, dat wil zeggen tenminste een afgeronde havo- of vwo-opleiding of een mbo-niveau 2. Het doorstroompunt voert de wettelijke opdracht van gemeenten uit om jongeren die school voortijdig verlaten in beeld te brengen en, indien nodig, begeleiding te bieden. DUO heeft de VSV-cijfers van het afgelopen jaar recent bekendgemaakt. In Dordrecht is dit aantal gedaald van 273 naar 245.

Als belangrijkste redenen VSV worden genoemd: verkeerde opleidingskeuze, gebrek aan stageplek, schoolklimaat, multi problematiek en groenpluk.

Opvallende is dat er een daling is in het aantal verzuimmeldingen bij 18+-jongeren. Als reden wordt aangegeven dat de meldprocedure is aangepast aan de wettelijke kaders. Deze houden in dat mbo-instellingen pas bij 28 dagen aaneengesloten verzuim moeten melden bij LVS. In het traject daaraan voorafgaand is de mbo-instelling zelf verantwoordelijk voor de aanpak van verzuim. Zij moeten zelf inspanningen leveren om de aanwezigheid in de lessen te bevorderen en daarmee verzuim terug te dringen. Dit heeft geresulteerd tot een daling van meldingen bij Leerplicht.

Nieuwe wetgeving van school naar duurzaam werk

In een eerdere raadsinformatiebrief over het jaarverslag LVS, is uw raad geïnformeerd over de nieuwe wet 'van school naar duurzaam werk'. Het ministerie heeft de invoering van deze wet gericht op het voorkomen van voortijdig schoolverlaten en het aanpakken van jeugdwerkloosheid uitgesteld naar 1 januari 2026. In het vierde kwartaal van 2025 zal het conceptprogramma VSV ter beoordeling aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap worden voorgelegd.

Agenda 2030: Glansrijke Toekomst

Dit programma gaat over Dordtse jongeren in de leeftijd van 12 tot 27 jaar. Een deel van de doelgroep is in beeld (geweest) bij Leerplicht of bij de Matchmakers. Na de tussenevaluatie van de agenda 2030 wordt uw raad geïnformeerd over de voortgang van dit programma (in kwartaal drie of vier van 2025).

Hoe verder na deze raadsinformatiebrief?

DG&J

Het is de bevoegdheid van de gemeenteraad - van de deelnemende gemeente aan een gemeenschappelijke regeling (GR) - om een zienswijze op de jaarstukken en begroting kenbaar te maken. Het Dagelijks bestuur (DB) van de GR Dienst Gezondheid & Jeugd voegt de zienswijzen bij de betreffende stukken en geeft daarop een reactie mee aan het Algemeen bestuur (AB). Het AB stelt - na afweging van de zienswijzen en de argumenten van het DB - de stukken definitief vast.

De gemeenteraden hebben inmiddels de ontwerp begroting van de DG&J 2026 ontvangen. Hierin wordt voorgesteld om LVS structureel uit te breiden van 12,9 naar 15,5 fte regionaal, conform de uitkomst van de regionale bestuursopdracht. Ons college heeft hiervoor een concept zienswijze opgesteld, waarin wordt voorgesteld geen zienswijze uit te brengen op de uitbreiding van LVS.

Glansrijke Toekomst

In 2025 wordt er een voorstel aangeleverd om het programma voor de komende jaren verder vorm te geven.

Welke kosten zijn verbonden aan het proces?

Vanaf 2026 bedraagt de structurele uitbreiding van de extra capaciteit voor Dordrecht € 60.765,-. De meerkosten voor Dordrecht zijn in 2026 deels gedekt uit het projectbudget van Preventie met Gezag (€ 17.058,-).

Wat zijn de belangrijkste gerelateerde besluiten?

[Vaststellen Dordtse Visie Voortgezet Onderwijs](#) - raadsvoorstel.

[Jaarverslag Leerplicht en voortijdig schoolverlaten 2022-2023](#) - raadsinformatiebrief.

[Stand van zaken thuiszitters](#) - raadsinformatiebrief.

Het college van Burgemeester en Wethouders

C.H.W.M. Post
secretaris

P.A.C.M. van der Velden
burgemeester